

Weichbild magdeburgski w układzie śląsko-małopolskim.**Wersja sandomierska**

Rękopis Archiwum Państwowego w Przemyślu, Akta Miasta Przemyśla, sygn. 428, s. 40–42

Odczyt: Maciej Mikuła

Artykuł 59 [Gn. 56]

[59] De monomachali incitacione et iure duelli. Capitulum LIX

Qui monomochaliter suum equalem salutare seu alloqui voluerit, hunc iudicem oportebit petere, ut se intromittere possit de uno pacis violatore suo, quem videt in presenti. Cum hoc sibi per sententiam diffinitum fuerit, tunc etiam in sententia requirat, per quem modum se de ipso intromittere debeat, ut sibi in suo iure proficere possit. Tunc sibi diffinitur de iure, curialiter per horam vestimenti. Et cum se de ipso intromittat, pronunciat sibi causam, pro qua se de ipso intromiserit, quod statim facere potest, si vult, aut pro eo habere colloquium. Tunc ipsum inculpare oportebit, quod pacem in eo infregit aut in strata regia, aut in villa, qualiter infregerit, eodem queruletur super eum. Tunc ipsum iterum inculpet, quod ipsum depredavit et eam vim in eo fecerit, quam bene probare poterit. Tunc vulnus aut cicatricem demonstret, si vulnus sanatum fuit. Tunc ulterius conqueratur, quod ipsum spoliavit bonis suis et de ipsis sibi tanta recepit, quod bene duellum meretur. Hec tria criminalia facta omnia simul conquerantur, de quoquumque horum trium de uno obliviscitur aut tacuerit, extunc suum duellum ammisit. Tunc loquuntur ulterius: tunc ipsum solum, hoc est in persona propria et ipsum clamore proclamavi. Si fateri noluerit [s], quod diligo, et si non fatebitur, ipsum omni iure vincere volo, ut michi vulgus iudicaverit, aut scabini, si sub banno regio fuerint. Extunc ille petat satisfacionem, quam sibi facere debet. Tamen potest vir suam querimoniam meliorare ante satisfacionem, si voluerit. Facta satisfacione ille exhibeat suam innocenciam, hoc est iuramentum, quod ipsum iurare oportet, et iuramentum monomachale, si ipsum iure incitaverit et si ibi fuerit, quod [s. 41] est perficere si poterint [s] pro inbecillitate sui corporis. Si ille autem, qui nobilioris nature fuerit, ille preesse non potest, qui deterioris nature fuerit, si ipsum alloquitur nobiliorum nature. A duello cedere non potest, qui post meridiem alloquutus fuerit, nisi ante meridiem esset inchoatum, iudex etiam debet habere clipeum et gladium illi, super quem allocutum fuerit. A duello etiam potest excipere suos affines, si uterque suos affinis fuerit et ita consanguineitatis linea coniu[n]cti fuerint, quod simul pugnare non poterint. Iudex etiam duos nuncios habere debet cuilibet hiis, qui pugnare debent, qui videant, ut habeant attinencia secundum veram consuetudinem. Corream et lineum indumentum induere possunt, quantum placet. Caput et pedes antea nudi sint, in manibus cyrotecas habeant, unum gladium nudum in manu et alio cinctus, aut duobus, hoc arbitrio eorum comittitur, et unum clipeum rotundum in manu, ubi non aliud quam lignum aut corream sit, preter manu tectorium, quod potest esse fereum,

unam tunicam absque manicis super preparamenta. Eciā iudex debet indicare pacem circa collum, quod nemo eos impedit circa duellum. Cuilibet ipsorum iudex presens unum virum habeat, qui falangam facerit [s], qui ipsos in nichilo impedire debet, nisi si unus ceciderit, quod falangam interponat, aut si vulneratus fuerit. Aut si falangam desiderat, hoc idem facere non potest, nisi sit voluntas iudicis. Postquam circulo pax indicata fuit, ambo debent circulum affectare, quem ipsis iudex licenciare debet. Unicos^a [?] ferreos debent affringere, nisi ex iudicis licencia possunt optinui. Ambo armati debent ante iudicem ire: unus, scilicet actor, quod causa sit vera, pro qua super ipsum querelam fecerit, et respondens, quod sit innocens. Sic Deus eos adiuuet et eorum duellum. Sol eciā equaliter eis debet dividi, quando primo conveniunt. Si vincetur ille, super quem conqueritur, tunc iudicetur sententia capitali. Sin autem vincerit, dimittetur cum pena et emenda. Actor primo circulum intrabit. Si alter diu tardaverit, iudex debet ipsum per preconem vocare in illa domo, ubi se preperavit, et duos scabinos cum ipso mittere debet. Sic citari debent primo, secundo et tercio, et si ad terciam citacionem non venerint, tunc querulator surgat et se ad duellum exhibeat. Et statim percuciet duos ictus et semel fingat contra ventum, cum eo ipse suum adversarium devicit tali causa sive querela, pro qua ipsum fuerat allocutus. Et iudex sibi iudicare debet, sicut fuisset duello convictus, sic mortuus debet convi[n]ci, si in furto aut rapina, aut in tali crimine occisus fuerit. Sin autem mortuus cum septem testibus protestari poterit, extunc ad duellum se non indiget exhibere contra ipsum. Sin autem alter agnatus mortui, quicumque fuerit, loco ipsius per duellum se exhibuerit, hic extinguet omne testimonium, quia tunc ipsum absque duello vincere non potest, ut superius est expressum. Si vincetur eciā [s. 42] et ille, qui ad duellum captivus aut salutatus fuerit, aut promittit aut caucionem fideiussorie fecerit comparere et non comparuerit ad iustam responsionem.

^a odczyt niepewny

[hasła: sędzia, pokój, wyrok, prawo, pojedynek sądowy, skarga, droga królewska, oskarżenie, rana, blizna, dobra, sąd królewski, ławnik, gwar, zabezpieczenie, przysięga, niewinność, niepełnosprawność, równy stanem, szlachcic, tarcza, miecz, krewny, zwyczaj, pięściarz, wola, powód, kradzież, świadek, krewny po mieczu, nawiązka, kara sądowa, mulkta, posiedzenie]